Проців О.Р. аспірант кафедри
управління проектами ЛРІДУ НАДУ
при Президентові України

Державне управління мисливським господарством на Буковині кінця XIX століття.

Однією із галузей діяльності людини є, було і буде мисливство, яке трансформувалось з галузі харчування до відпочинкової. У великій мірі мисливство заторкує соціально-економічні аспекти суспільства, головними з яких є допуск до права полювання, сплата податків, невиснажливе використання мисливських тварин, тощо. То ж велику роль у регулюванні даних процесів відводиться державним інституціям.

Перші окремі нормативно-правові документи, які врегульовували питання ведення мисливського господарства, охорони тваринного світу на Буковині вводились в останній третині XIX століття: 30 квітня 1870 року – закон про охорону птахів, 20 грудня 1874 року законодавчо встановлювались терміни полювання, законом від 2 травня 1886 року запроваджувались мисливські білети, а законом від 27 вересня 1887 року врегульовувалась оренда права полювання. Відповідно до цих норм на Буковині по аналогії з Галичиною, Францією, Бельгією можна було знищувати шкідливих тварин, до яких тоді зараховували не лише вовка та лисицю, але й ведмедя, і кабана, якщо вони становили велику загрозу для сільськогосподарських посівів чи свійських тварин. У випадку, коли керівник мисливського ревіру не мав можливості це зробити своїми силами, то для цієї роботи залучали місцевих мешканців. Добута дичина продавалась на аукціоні, а кошти пропорційно ділились між усіма учасниками полювання. Більше того, за добування хижаків мисливці отримували премії. З 1874 року незаконно добута дичина, конфіскована у

браконьєрів, реалізовувалась через аукціон, а кошти йшли у фонд бідних.[1] Про позитивні сторони буковинського мисливського законодавства говорив депутат Сколишевський на засіданні Галицького сейму. На його думку, Галичині слід було запозичити досвід Буковини, при якому гміна має право самостійно реалізовувати право ведення мисливського господарства за умови прийняття на роботу відповідного фахівця.[2] Також відзначався позитивний досвід Буковини щодо державного регулювання відшкодування збитків, завданих мисливськими тваринами, коли працювали відповідні експерти, що визначали вартість нанесених збитків.[3] Також позитивний момент законодавства полягав у запровадженні на Буковині відповідних судів, які розглядали конфліктні справи, пов'язані з відшкодуванням збитків. Слід відмітити, що дана вимога була прогресивнішою та демократичнішої у порівнянні з Галичиною, де цього роду справи розглядали органи державної влади, які у багатьох випадках відстоювали інтереси власників мисливських ревірів, що займали соціально вищу нішу у суспільстві.[4] Якщо аналізувати економічне значення мисливського господарства на Буковині, то слід відмітити, що Буковина та Галичина були з

---

[1] Bresiewicz T. Ustawodawstwo łowieckie w Europie / Tadeusz Bresiewicz. – Lwów: Drukarnia W. Łozińskiego, 1898. – S.4,56,68

[2] Sprawa ustawy łowieckiej w Sejmie zeszłorocznym// Łowiec. – 1904. - № 9. – s.105-106.

[3] Posiedzenie 17-49 // Stenograficzne sprawozdania z pierwszej sesyi ósmego peryodu Sejmu krajowego Królestwa Galicyi i Lodomeryi z Wielkiem Księstwem Krakowskie z roku 1902/3 od 29. grudnia 1902 do 3 listopada 1903. - Lwów, 1903. – S. 2099.

[4] Sprawa ustawy łowieckiej w Sejmie zeszłorocznym// Łowiec. – 1904. - № 3. – s.27-28.

економічного огляду найбільш відсталими частинами Австро-Угорської імперії. Дана тенденція збереглась і у мисливському господарстві. Якщо у період з 1875 по 1895 рік зі ста гектарів мисливських угідь у рік отримували середній дохід по імперії майже 18 крон, а такі її частини як Чехія – 35, а Моравія – 36 крон, то на Буковині – лише 1,9 крон, а у Галичині – 3,7 крони. Відповідно на Буковині добували і найменшу кількість дичини з площі мисливських угідь. Якщо в середньому у період з 1875 по 1895 рік на 100 км^2 в рік добувалось 3 олені, то на Буковині – менше однієї голови, козулі – 19, а на Буковині – 2, куріпки – 324, а на Буковині – одну.[5] Неефективне ведення мисливського господарства знижувало попит на користування мисливськими угіддями. Так, в середньому по імперії вартість оренди 1 га мисливських угідь у 1900 році становила 22 геллери, у 1905 р. – 25 геллери, у 1908 р. – 30 геллерів. Відповідно на Буковині вартість оренди права полювання одного гектару становила 2; 2; 7 геллерів, що було найнижчим з усіх регіонів імперії.[6] Всього власники земельних ділянок за здачу права полювання на Буковині у 1908 році отримали винагороди у сумі 15242 крони, тоді як по Австрійській частині імперії ця сума становила 2659362 крони.[7] Тогочасні дослідники слушно відзначали, що чим вищий рівень добування хижаків, тим більш неефективно ведеться мисливське господарство. Наприклад, у Чехії, Моравії та Нижній

---

[5] Ekonomiczno-społeczne znaczenie łowiectwa //Łowiec Polski. – 1902. – № 20. – s.322-324.

[6] Rożyński F., Dr. E. Schechtel Ekonomiczne znaczenie łowiectwa dla naszego kraju. – Warzsawa:Nakładem polskiego towarzystwa łowieckeigo, 1921.

[7] Ekonomiczno-społeczne znaczenie łowiectwa //Łowiec Polski. – 1902. – № 20. – s.322-324.

Австрії хижаки становили 19-22% від всіх добутих мисливських тварин, а на Буковині – 78%.[8]

Варто зазначити, що відповідно до тогочасної статистики, у 1898 році на Буковині добувалось 100 оленів, 300 козуль, 57 кабанів, 31 глухар, 474 рябчики, 100 куріпок, 10 ведмедів, 37 вовків, 5 рисів, 900 лисиць, 1400 яструбів.[9] А на 2012/2013 рік ліміт добування по Чернівецькій області становить 31 олень, 318 козуль, 260 кабанів, 27 борсуків, 33 куниць. Проте, саме добування складає нижчий рівень від отриманого ліміту: олені – 21 голова, козуль – 260, кабани – 170. Варто взяти до уваги той факт, що площа Буковини у складі імперії становила 10451км^2 [10], тоді як на даний час площа Чернівецької області складає 8097 км^2, що на 23% менше ніж площа Буковини. Однак лише оленів добувалось у п'ять разів більше.

Підсумовуючи викладене, слід відмітити, що органи державної влади Буковини вживали ряд організаційних заходів для ефективного ведення мисливського господарства, які впливали більш дієво ніж на даний час.

Проців О. Р. Державне управління мисливським господарством на Буковині кінця XIX століття // Регіональні аспекти флористичних і фауністичних досліджень : матеріали Першої міжнародної науково-практичної конференції

---

[8] Huber W. R. Znaczenie łowów w Austryi pod względem gospodarczym / W. R. Huber // Łowiec – 1907. – №7. – S.74.

[9] Wykaz ubitej zwierzyny w Austryi w r. 1896//Łowiec. – 1898. – № 9. – s. 136-138.

[10] Badania rozsiedlenia ryb // Okólnik. – 1883. – № 3. – S.65

(10-12 квітня 2014 р., м. Хотин) / відп. ред. І. В. Скільський ; М-во екології та природн. ресурсів України, Нац. природн. парк «Хотинський» та ін. – Чернівці : Друк Арт, 2014. – С.358-360.